

BELEIDSDOMEIN
OMGEVING

Draaiboek milieu-incidenten

kwartaal 3 – 2019

Vlaanderen
is omgeving

Inhoud:

DEEL 1 - PROCEDURES	3
1.1. Inleiding	3
1.2. Stappenplan	4
1.3. Stappenplan voor crisiscommunicatie	16
1.4. Specifieke incidenten waarbij een of meerdere diensten van het beleidsdomein Omgeving betrokken (kunnen) zijn	18
1.5. Beheer van het draaiboek milieu-incidenten	22
Bijlage 1 - Interne contactgegevens	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 2 - Externe contactgegevens.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 3 – Dienstorder Draaiboek milieu-incidenten.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 4 – Voorbeeld registratietabel	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 5 - Overzicht van de wijzigingen.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

DEEL 1 - PROCEDURES

1.1. **Inleiding**

1.1.1. Doel van het draaiboek milieu-incidenten

Dit draaiboek beschrijft de respons van het beleidsdomein Omgeving op milieu-incidenten, al dan niet deel van een ruimere crisis, met als doel zo snel mogelijk de nodige personen en diensten te alarmeren, de nodige personele en materiële middelen in te zetten en te coördineren.

1.1.2. Definitie van een milieu-incident:

Een milieu-incident is elke acute of accidentele gebeurtenis die de kwaliteit van het leefmilieu, de natuur, de veiligheid of de gezondheid van personen in ernstige mate bedreigt of schaadt en die een grootschalige inzet van één dienst of de gecoördineerde inzet van meerdere entiteiten van het beleidsdomein vereist om de dreiging weg te nemen of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen.

Opmerking:

Chronische situaties die plots onder de publieke belangstelling komen en daardoor aandacht en een gecoördineerde aanpak vereisen, worden buiten beschouwing gelaten.

1.1.3. Situering van het draaiboek

- Situering binnen het beleidsdomein

Dit draaiboek is erop gericht om de coördinatie te regelen tussen de verschillende entiteiten van het beleidsdomein. Het is de verantwoordelijkheid van de hiërarchische meerdere van elke dienst om een interne regeling te treffen met betrekking tot milieu-incidenten.

- Situering in een ruimer kader

Dit draaiboek regelt eveneens de respons van het beleidsdomein bij crisissen waarbij:

- verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid betrokken zijn, of
- verschillende gewesten of landen betrokken zijn, of
- de federale rampenplanning in werking is gezet.

1.1.4. Concept

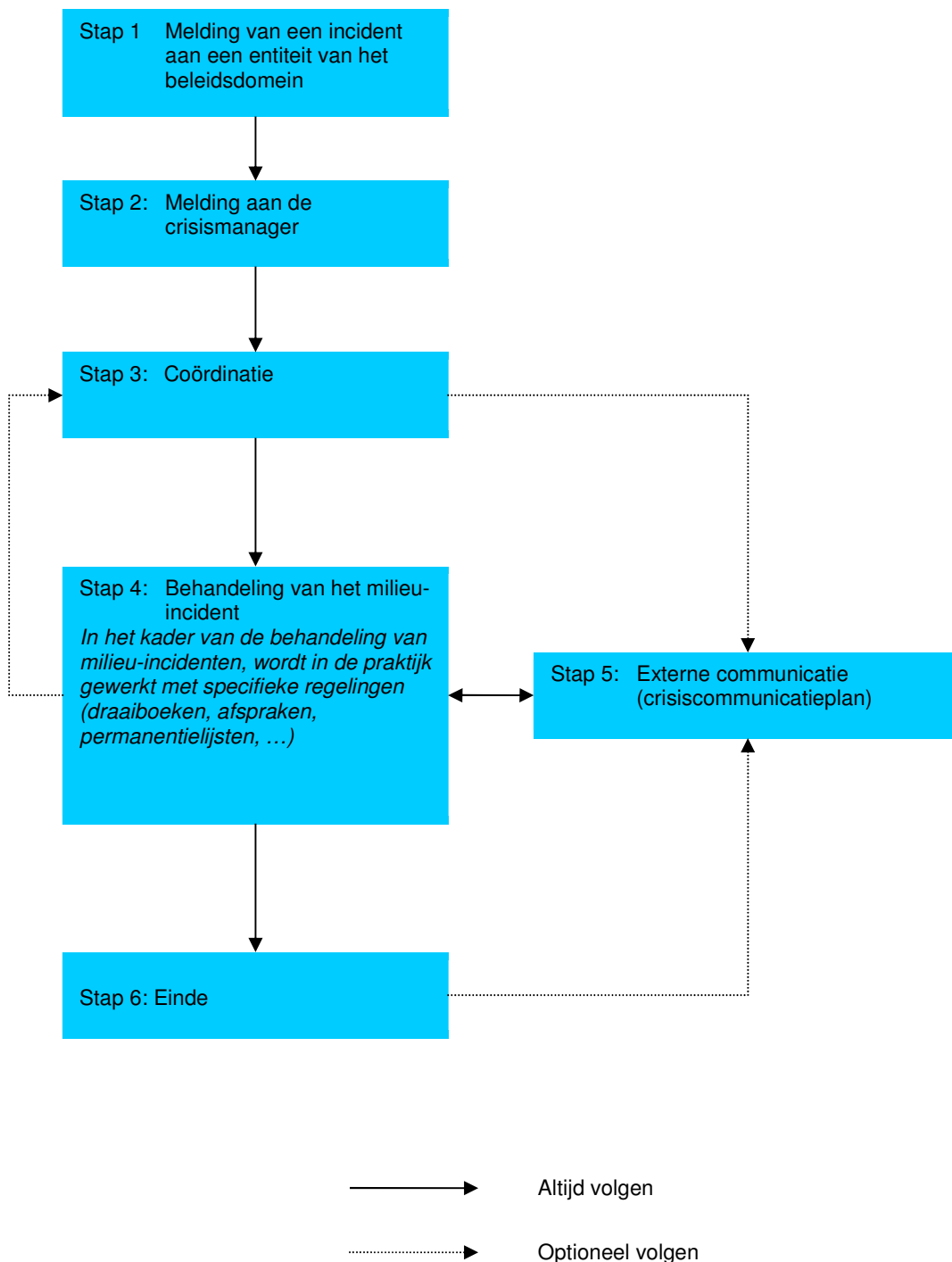
Dit draaiboek bestaat uit 2 delen:

- deel 1 is het basisdraaiboek en bevat de beschrijving van de procedures voor alarmering en coördinatie. Dit gedeelte is 'open' en dus publiek toegankelijk
- deel 2 bevat gedetailleerde gegevens en is alleen toegankelijk voor diegene die rechtstreeks betrokken zijn bij de werking van het draaiboek.

1.2. Stappenplan

Overzicht van de verschillende stappen binnen het draaiboek “milieu-incidenten”

Teneinde rapportering en evaluatie mogelijk te maken, wordt gevraagd om alle communicatie en acties in dit kader te registreren. Verschillende entiteiten hebben hiervoor reeds iets voorzien. Voor de andere: zie voorbeeld in bijlage 3.

////////////////////////////////////

Stap 1: Melding van een incident

Beschrijving:

Een mogelijk milieu-incident wordt gemeld bij één van de diensten van het beleidsdomein. De melding kan zowel van een interne als van een externe bron afkomstig zijn:

- intern
 - o via de hiërarchische lijn (hoger of lager gezagsniveau),
 - o via een andere dienst van het beleidsdomein
 - o via de meetnetten van de VMM.
- extern
 - o via het crisiscentrum van de Vlaamse overheid (CCVO)
 - o via het meldingssysteem van een andere noodplanning (CGCCR, politiediensten, ...)
 - o via andere beleidsdomeinen van de Vlaamse Overheid
 - o via de wettelijke meldingsverplichting door bedrijven (VLAREM, milieuschadecreet, ...)
 - o via de nationale meldingsystemen (o.a. het Rivierinformatiesysteem van Waterwegen & Zeekanaal, de Schelde- en Maascommissie, ...)
 - o via internationale meldingsystemen (o.a. het Internationaal Gezondheidsreglement)
 - o via de pers
 - o via milieuverenigingen, buurtverenigingen en actiecomite's (! milieuschadecreet: antwoorden binnen de 30 dagen)

De ontvanger kan een willekeurige medewerker zijn binnen het beleidsdomein. Hij noteert de melding en probeert al zoveel mogelijk gegevens te verzamelen:

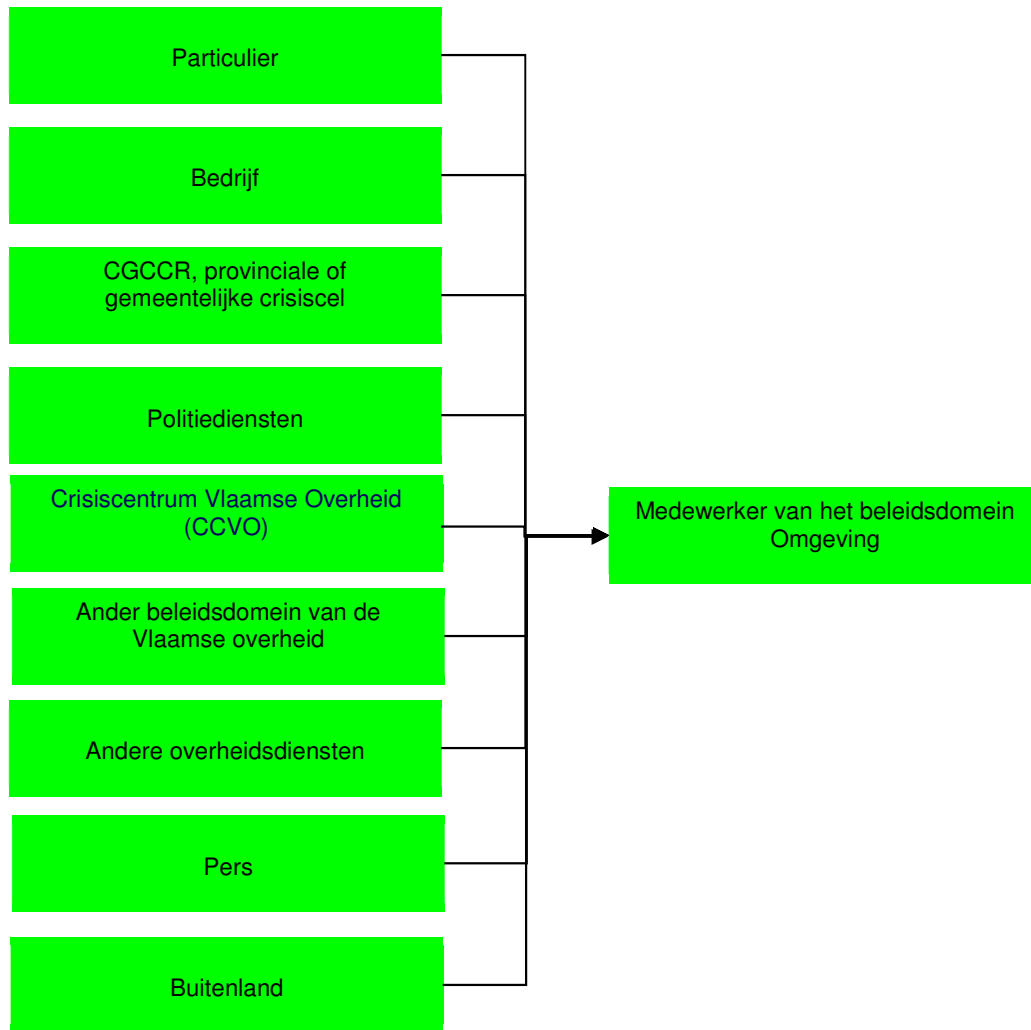
- de aard van het incident
- de feiten
- de geografische situering en uitgestrektheid
- de mogelijke (milieu)effecten
- de mogelijke gevolgen voor het milieu
- de benodigde diensten of middelen
- de reeds betrokken diensten
- contactgegevens van de melder
- contactgegevens van andere betrokkenen.

Het interne draaiboek van de dienst wordt eventueel eveneens opgestart indien het bestaat.

Taken:

- **De medewerker van Omgeving:**
 - o ontvangt melding van een mogelijk milieu-incident
 - o probeert zoveel mogelijk informatie te verzamelen over het incident

Schema:

Stap 2: Melding aan de crisismanager

Beschrijving:

In deze stap wordt de informatie van het mogelijke milieu-incident doorgegeven naar de crisismanager. De crisismanager dient zo veel mogelijk informatie te verkrijgen opdat hij een inschatting kan maken van de aard en de omvang van de crisis.

Omdat de crisismanager ook fungeert als vertegenwoordiger van het beleidsdomein in sommige andere rampenplannen, kan hij zelf ook rechtstreeks van buitenaf als eerste contactpersoon meldingen ontvangen.

Taken:

- **Het kabinet van Leefmilieu, de secretaris-generaal of de administrateurs-generaal:**
 - o brengen de crisismanager rechtstreeks op de hoogte (voor contactgegevens zie bijlage 1)

- **De medewerker van Omgeving:**
 - o geeft de informatie over het mogelijke milieu-incident door aan de hiërarchische meerdere of aan zijn afdelingshoofd.

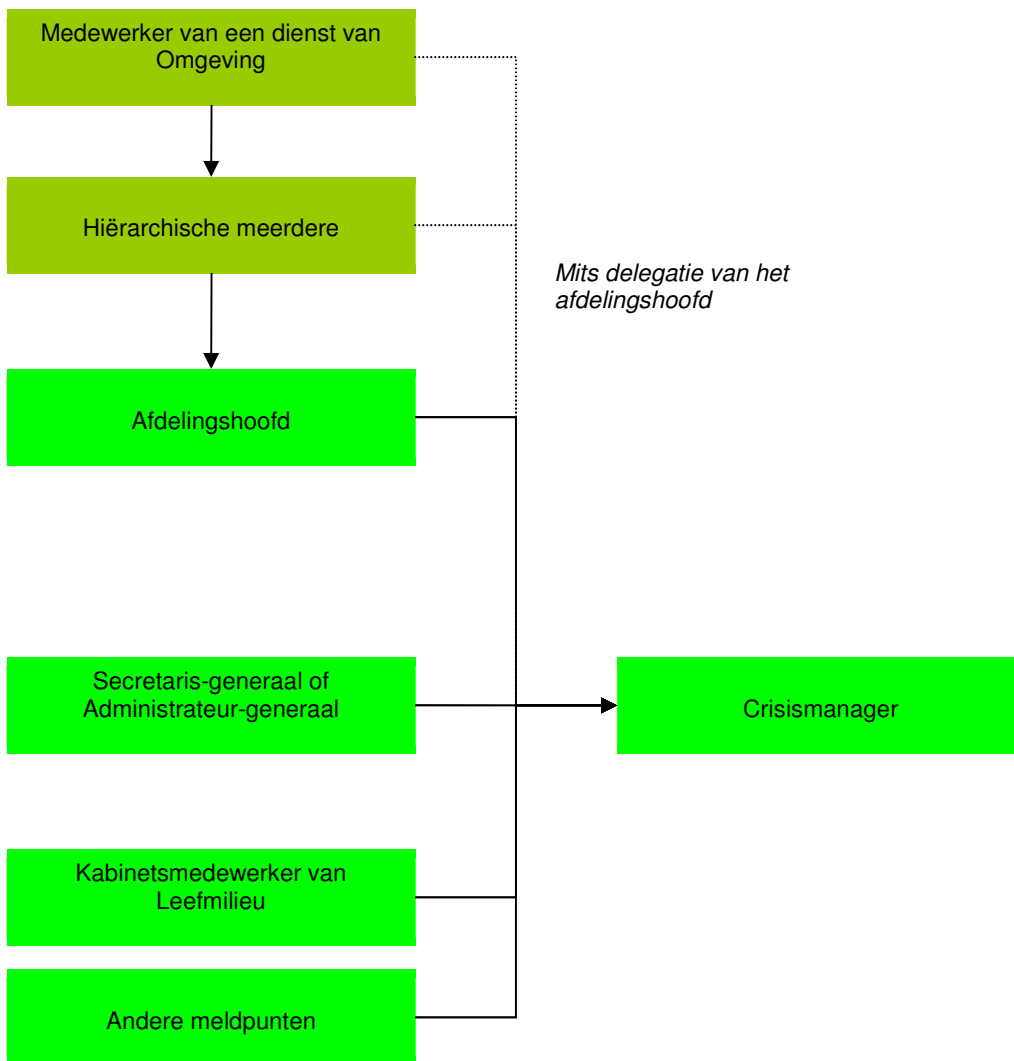
- **De hiërarchische meerdere:**
 - o geeft de informatie over het mogelijke milieu-incident door aan het afdelingshoofd.

- **Het afdelingshoofd:**
 - o oordeelt op basis van de informatie of
 - een gecoördineerde actie van verschillende entiteiten van het beleidsdomein vereist is, of
 - dat diensten buiten het beleidsdomein moeten worden betrokken, of
 - dat de middelen waarover hij beschikt ontoereikend zijn.
 - o indien een gecoördineerde actie vereist is: verwittigt de crisismanager (voor contactgegevens zie bijlage 1)
 - o kan delegatie geven aan zijn medewerkers om zelf te oordelen of het draaiboek milieu-incidenten moet worden opgestart en de crisismanager rechtstreeks te contacteren. In dit geval moeten er op voorhand duidelijke afspraken gemaakt worden met de medewerkers, eventueel in samenspraak met de crisismanager.

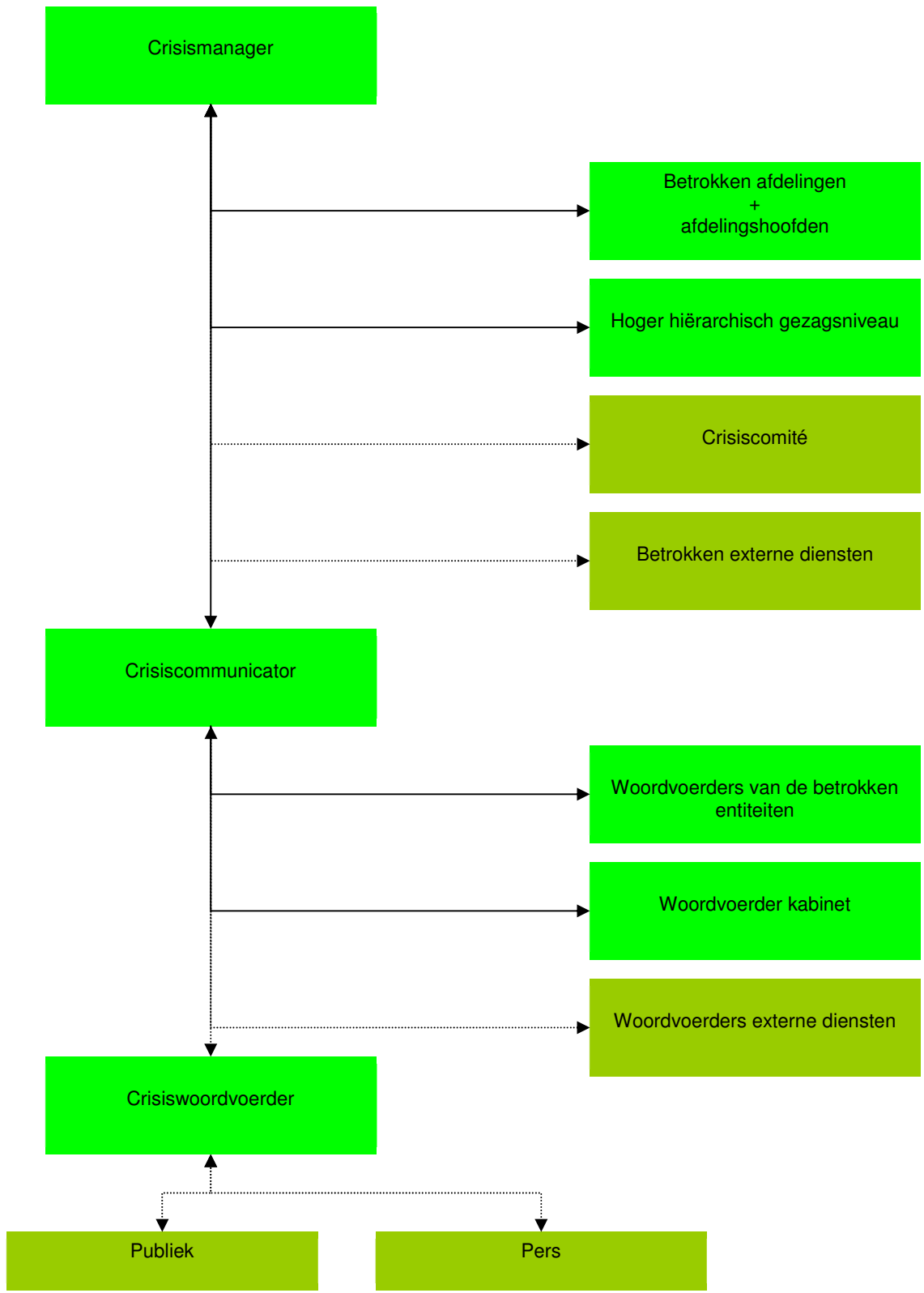
- **De crisismanager:**
 - o ontvangt de informatie van het mogelijke milieu-incident
 - o beslist om het draaiboek verder toe te passen.

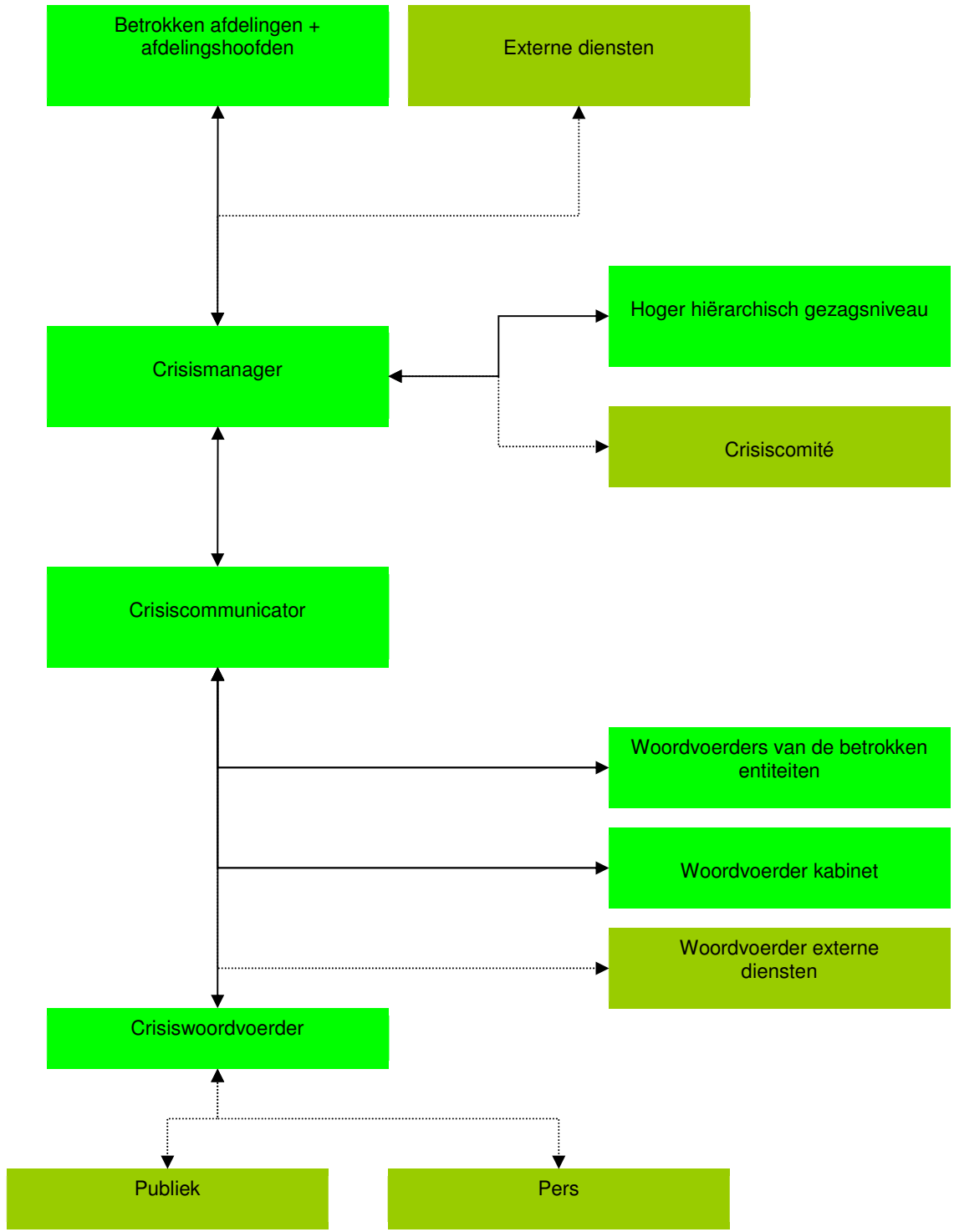
Schema:

Schema:

Schema:

Communicatiecentrum en perscentrum:

Het communicatiecentrum bevindt zich in lokaal 3 G 45 op de 3de verdieping van het Ferrarisgebouw. Indien het lokaal ingenomen wordt door het CMT, dan wordt lokaal OG66 in het Ferrarisgebouw ingericht als crisiscommunicatiecentrum. Indien beslist wordt dat de communicatie beter lokaal gebeurt, wordt er op de locatie een communicatiecentrum ingericht.

Stappenplan voor crisiscommunicatie: zie 1.3.

Schema:

1.3. Stappenplan voor crisiscommunicatie

Stap a: Verzamel eerstelijns informatie

De crisiscommunicator wordt geïnformeerd via de crisismanager. Hij/zij noteert de eerste gegevens in een fiche.

Stap b: Organiseer je

- De crisiscommunicator stelt het communicatieteam samen en duidt in overleg met het kabinet de woordvoerder aan. Indien nodig roept hij/zij op om samen te komen in het communicatiecentrum.
- Het secretariaat zorgt ervoor dat alle materiaal en kanalen om te kunnen werken beschikbaar zijn en werken.
- De communicatiecoördinator bepaalt in overleg met de crisismanager en kabinet of de communicatie centraal zal gebeuren of lokaal (bij de plaats waar de crisis zich voordoet).
- Het secretariaat noteert elke actie in het logboek.
- Het communicatieteam bepaalt in overleg met de crisismanager de communicatiedoelgroepen. Zijn er naast pers en ruime publiek specifieke doelgroepen die een specifieke aanpak vergen?
- Er moet over gewaakt worden dat de communicatielijnen zo beperkt mogelijk gehouden worden.

Stap c: Breng eigen personeel op de hoogte

De crisiscommunicator zet de interne communicatie in gang binnen de entiteiten via de contactpersonen van de betrokken entiteiten zodat vragen die her en der binnenkomen gekanaliseerd kunnen worden. Communiceer zeer duidelijk wie de contactpersoon is voor vragen en waar dat hij/zij bereikbaar is.

Stap d: Vang de pers op

De woordvoerder zorgt voor een eerste opvang van persvragen en eventueel de pers die zich meldt aan de balie en organiseert een persruimte indien nodig, de woordvoerder registreert de persvragen.

Stap e: Communiceer naar de bevolking

Het is essentieel dat direct betrokken burgers zo snel mogelijk geïnformeerd worden. Dit gebeurt grotendeels via het inschakelen van media. Deze communicatie houdt in:

- o Waarschuwen van bevolking
- o Informeren van betrokken bevolking (doelgroepen) over de te nemen beschermingsmaatregelen.
- o Informeren van betrokken bevolking (doelgroepen) over de maatregelen die de overheid neemt.
- o Informeren van het ruime publiek

Stap f: Communiceer actief naar de pers

De crisiscommunicator neemt de communicatie in handen en maakt en verzendt (de verzending kan door het secretariaat gebeuren) een eerste persmededeling in overleg met de woordvoerder, organiseert indien nodig direct een persconferentie.

Stap g: Communiceer naar bijkomende doelgroepen

Het communicatieteam maakt specifieke berichten op voor specifieke doelgroepen.

Stap h: Actualiseer voortdurend de informatie

De crisiscommunicator en de leden van het communicatieteam verzamelen (via de crisismanager) bijkomende informatie om de communicatievragen het hoofd te kunnen bieden en verspreiden de geactualiseerde informatie via de verschillende ingezette kanalen.

Stap i: Stel een 'faq' op

////////////////////////////////////

Het communicatieteam stelt op basis van de feitenfiche een 'faq' op.

Stap j: Plaats relevante informatie op de website

- De crisiscommunicator plaatst relevante informatie op de website www.omgevingvlaanderen.be. Het kan nuttig zijn om eventueel een crisis-url te hebben.
- De communicatieteamleden plaatsen indien nodig linken naar deze relevante informatie op hun eigen websites.

Stap k: Monitor de persberichtgeving

De crisiscommunicator en de teamleden monitoren de persberichtgeving op radio, televisie en internet en via kranten. Zij maken eventueel dvd-opnames van TV- en radioberichtgeving en houden krantenknipsels bij. Zij letten op de accenten die in de pers worden gelegd en houden daarmee rekening in het vervolg van hun persacties. De woordvoerder let vooral op onjuistheden of verkeerde interpretaties en de mogelijke draagwijdte... Indien er een escalatie gaande is, wordt onmiddellijk ingegrepen met juiste berichtgeving.

Stap l: Stop eventuele geplande communicatie

De crisiscommunicator stopt eventuele geplande communicatieacties die omwille van de crisis misplaatst zouden zijn. Het is aangewezen dat elke teamlid inzicht heeft in de geplande communicatieactiviteiten van de eigen organisatie om deze tijdig te kunnen stopzetten.

Stap m: Rond af

De communicatie wordt afgerond in samenspraak met alle betrokkenen.

1.4. Specifieke incidenten waarbij een of meerdere diensten van het beleidsdomein Omgeving betrokken (kunnen) zijn

(Dit is een indicatieve lijst, en zeker niet limitatief)

Entiteiten Omgeving	Taken	Andere Vlaamse entiteiten	Externe diensten	Communicatie kan uitgaan van:
1. Overstroming:				
<u>VMM</u>	<ul style="list-style-type: none"> -Via raamcontracten opvorderen van aannemers voor het uitvoeren van dringende (herstellings)werken aan waterlopen (beheerder van onbevaarbare waterlopen van 1° categorie volgens de wet van 28/12/1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen) -Informeren van hulpdiensten en andere betrokkenen van de verwachte en de actuele overstromingstoestand langsheen de onbevaarbare waterlopen via voorspellings- en waarschuwingssystemen (volledig operationeel tegen 2010) -Evalueren van de mogelijke gevolgen van vervuiling -Opvolgen van de (drink)waterkwaliteit bij overstromingen -Operationeel beheer van de waterbeheersingsinfrastructuur 	<ul style="list-style-type: none"> - Afdeling Waterbouwkundig Laboratorium - Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust - het Rivierinformatiesysteem van Waterwegen & Zeekanaal - Afdeling Toezicht Volksgezondheid van het Agentschap Zorg en Gezondheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Brandweer - Politie - Civiele Veiligheid - Waterbeheerders 	Afhankelijk van de rampenfase
<u>ANB</u>	<ul style="list-style-type: none"> -Voor gebieden in eigen beheer 			
2. Zware storm:				
<u>ANB</u>	<ul style="list-style-type: none"> Alleen voor domeinen in eigen beheer en in medebeheer: -Afluiten van boswegen waarop verkeer is toegelaten -Indien passend materiaal ter beschikking is, wordt de brandweerkorpsen bijstand verleend bij het verwijderen van omgevallen bomen 		<ul style="list-style-type: none"> - Brandweer - Politie - Civiele veiligheid 	Afhankelijk van de rampenfase
3. Bos- en heidebrand:				
<u>ANB</u>	<ul style="list-style-type: none"> -Bemannen van brandwaarnemingstorens -Uitvoeren van controlerondes -Bepalen van aanrijroutes voor interventiediensten -Werking brandpreventie en -toezicht 		<ul style="list-style-type: none"> - Brandweer - Politie - Civiele veiligheid 	Afhankelijk van de rampenfase

Entiteiten Omgeving	Taken	Andere Vlaamse entiteiten	Externe diensten	Communicatie kan uitgaan van:
4. Brand, explosie of accidentele toxische emissie bij (seveso)bedrijven:				
<u>HH</u>	-Toezicht op het gebruik van de voorziene interventiemethoden en middelen (o.a. opvang van bluswater) -Leveren van relevante informatie met betrekking tot de crisis -Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet	Aspect 'gezondheid': Afdeling Toezicht Volksgezondheid van het Agentschap Zorg en Gezondheid	- Brandweer - Politie - Civiele veiligheid	Afhankelijk van de rampenfase
<u>GOP</u>	-Leveren van beschikbare informatie over de vergunningen -Leveren van beschikbare informatie uit veiligheidsrapporten			
<u>VPO</u>	-Leveren van informatie in verband met de impact van de milieu-incidenten op de volksgezondheid			
<u>VMM</u>	-Evalueren van de mogelijke gevolgen van vervuiling -Opvolgen van de (drink)water- en luchtkwaliteit via de meetnetten			

5. Accidentele) lozing van milieugevaarlijke stoffen in ruime zin in het leefmilieu:

(onder leefmilieu wordt begrepen: oppervlaktewater, bodem- en grondwater en omgevingslucht. Het kan bijvoorbeeld gaan om een lozing van (eco)toxische stoffen in oppervlaktewater, bodemverontreiniging, mestlozingen, ongevallen bij mestverwerking of mestbewerking. Het kan zowel een accidentele lozing zijn bij een bedrijf als een ongeval bij een transport.)

<u>HH</u>	-Bemonstering en analyse lozing -Opsporen van de bron -Opleggen van maatregelen om de lozing te stoppen en de gevolgen ervan te beperken -Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet	Aspect 'gezondheid': Afdeling Toezicht Volksgezondheid van het Agentschap Zorg en Gezondheid	- Brandweer - Politie - Civiele veiligheid	Indien niet onder federale rampenplanning: Departement Omgeving
<u>GOP</u>	-Leveren van beschikbare informatie over de vergunningen			
<u>VPO</u>	-Leveren van informatie in verband met de impact van de milieu-incidenten op de volksgezondheid			
<u>VMM</u>	-Evalueren van de mogelijke gevolgen van vervuiling -Opvolgen van de (drink)water- en luchtkwaliteit via de meetnetten			
<u>VLM</u> (lozing van mest)	-Bemonstering en analyse van mest, bodem en veevoeder in het kader van het mestdecreet -Technisch ondersteunen van het parket -Opleggen van maatregelen om de lozing te stoppen en de gevolgen ervan te beperken			
<u>OVAM</u>	-Leveren van informatie met betrekking tot de crisis -Leveren van technisch en juridisch advies			
<u>ANB</u>	-Controle op vissterfte			

////////////////////////////////////

Entiteiten Omgeving	Taken	Andere Vlaamse entiteiten	Externe diensten	Communicatie kan uitgaan van:
6. Achtergelaten (gevaarlijk) afval:				
<u>HH</u>	- Bemonstering en analyse afval - controle op afvaltransporten - opleggen van maatregelen - Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet		- Brandweer - Politie - Civiele veiligheid	Indien niet onder federale rampen-planning: Departement Omgeving
<u>OVAM</u>	- Leveren van informatie met betrekking tot de crisis			
<u>GOP</u>	- Leveren van technisch en juridisch advies - Leveren van beschikbare informatie over de vergunningen			
7. Vrijzetting van genetisch gemodificeerde organismen:				
<u>HH</u>	- Opleggen van maatregelen - Toezicht op de uitvoering van deze maatregelen - Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet	Afdeling Volksgezondheid en Agentschap Gezondheid	Toezicht Zorg en	Dienst Bioveiligheid en biotechnologie
<u>GOP</u>	- Beschikt over de GGO-toelatingsdossiers			FOD Volksgezondheid
8. Drinkwaterverontreiniging of verontreiniging van oppervlakte- of grondwater bestemd voor drinkwater:				
<u>VMM</u>	- Evaluatie van de crisis - Opleggen van maatregelen aan de drinkwaterleverancier	Afdeling Volksgezondheid en Agentschap Gezondheid	Toezicht Zorg en	Drinkwatermaatschappijen
<u>AMMC</u>	- Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet			VMM
9. Door dieren verspreide of veroorzaakte ziekte:				
<u>VLM</u>	- Begeleiding van de ruiming van veebedrijven		FAVV	FAVV
<u>ANB</u>	- Verzamelen en vervoeren van wilde dieren			
<u>HH</u>	- Coördinatie en opvolging preventie en gevolgen van vogelgriep - Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet			

////////////////////////////////////

Entiteiten Omgeving	Taken	Andere Vlaamse entiteiten	Externe diensten	Communicatie kan uitgaan van:
10. Voedselcrisis:				
<u>HH</u>	-Opsporen van de bron -Opleggen van maatregelen om oorzaak te verwijderen of om verdere verspreiding tegen te gaan -Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet	Aspect 'gezondheid': Afdeling Toezicht Volksgezondheid van het Agentschap Zorg en Gezondheid	FAVV	FAVV
<u>GOP</u>	-Leveren van beschikbare informatie over de vergunningen			
<u>VPO</u>	-Leveren van informatie in verband met de impact van de milieu-incidenten op de volksgezondheid			
<u>OVAM</u>	-Leveren van informatie met betrekking tot de crisis -Leveren van technisch en juridisch advies			
<u>VLM</u>	-Toezicht op landbouwbedrijven -Bemonstering en analyse van mest, bodem en veevoeder in het kader van het mestdecreet -Technisch ondersteunen van het parket -Opleggen van maatregelen			
11. Taludafschuiving in ontginningsgebieden:				
<u>HH</u>	-Opleggen van maatregelen -Toezicht op de uitvoering van deze maatregelen -Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet		hulpdiensten	Departement Omgeving
<u>GOP</u>	-Leveren van beschikbare informatie over de vergunningen -Opleggen van maatregelen om oorzaak te verwijderen of om verdere uitbreiding tegen te gaan (in alle ontginningsgebieden behalve grindontginningsgebieden).			
<u>VPO</u>	-Opleggen van maatregelen om oorzaak te verwijderen of om verdere uitbreiding tegen te gaan (in grindontginningsgebieden).			
12. Aardbeving:				
<u>VPO</u>	-Evalueren van de ondergrond		hulpdiensten	Federale overheid
13. Kustincident:				
<u>SID</u>	-contact in het kader van het rampenplan Noordzee	afdeling	Maritieme Kustwacht (MRCC)	Kustwacht?
<u>HH</u>	-Op basis van de aangeleverde informatie evalueren of het milieu-incident onder de bepalingen valt van het milieuschadedecreet	Toegang		
<u>ANB</u>	-controle in de te beschermen soorten gebieden			

////////////////////////////////////

